

УДК 070(477)

ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРИВІД У ГАЗЕТІ «РАДА» (1906–1914 РР.)

Л. І. Сілевич

*Івано-Франківський національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, Івано-Франківськ, 76000, Україна*

Проаналізовано корпус публікацій щоденної газети «Рада», які розкривають особливості використання української мови на Наддніпрянщині та її правового супроводу. Охарактеризовано специфіку публіцистичного обговорення проблем, пов'язаних із функціонуванням рідної мови українства у різних середовищах — суспільному, політичному, фаховому, родинному. Охарактеризовано підходи журналістів до висвітлення процесу обговорення в Державній думі законопроекту про використання української мови в навчальному процесі (народні школи), визначено найбільш використовувані жанрові форми подання цієї інформації — повідомлення, аналітична / полемічна стаття, коментар, огляд. Наголошено на важливості продовження вивчення цієї теми, що розкриває вагому для соціуму в історичному ракурсі та значущу для сьогодення проблематику.

Ключові слова: газета «Рада», публіцистика, проблемно-тематичні особливості, інформаційний привід.

Постановка проблеми. Газета «Рада», яка виходила в Києві завдяки зусиллям Бориса Грінченка та Євгена Чикаленка, а також низки кращих представників українського соціуму, була першою україномовною щоденною газетою на Наддніпрянщині. Редакція, до складу якої впродовж багатьох років входили Дмитро Дорошенко, Василь Королів-Старий, Андрій Ніковський, Федір Матушевський, Мефодій Павловський, Симон Петлюра та інші непересічні особистості, формувала зміст видання універсальною тематикою, заторкуючи важливі для українства проблеми суспільно-політичного, економічного, культурного спрямування. Однією з тем, яка активно обговорювалася на сторінках «Ради» впродовж усіх років, була українська мова — важливість її функціонування, потреба плекання й розвитку, а головне відстоювання права українців спілкуватися рідною мовою — від побутової сфери до владних кабінетів. Незважаючи на значний часовий відрізок (понад сотню років), ця тема є актуальною й донині, оскільки й досі обговорюється проблема використання української мови в державі, специфіка її функціонування на всіх комунікаційних рівнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукове зацікавлення українською пресою загалом і проблемно-тематичним змістом газет і журналів ХІХ – першої третини ХХ ст., які довгий час не були доступними науковцям через ідеологічні причини, розпочалося в Україні на початку 1990-х рр. Дослідники вивчали особливості формування змісту періодичних видань, виокремлювали основні тематичні

напрями, окреслювали проблеми, які обговорювали журналісти. Серед досліджуваних видань перебувала й газета «Рада», історію створення якої та особливості редакційної політики вивчали Ю. Бойко («Євген Чикаленко — видавець першої україномовної щоденної газети “Рада”» [1]), О. Дроздовська («Українське театральне життя на сторінках київського щоденника “Рада” (за матеріалами 1906–1914 рр.)» [3]), А. Кобинець («Фейлетон на шпальтах щоденника “Громадська думка” / “Рада”» [4]), Крупський І. («Українська щоденна газета Наддніпрянщини “Рада”» (1906–1914 рр.): типологічна характеристика видання, проблематика газетно-публіцистичних виступів» [5]); П. Опанащук («Газета “Рада” як осередок українського національно-культурного руху (1906–1914 рр.)» [6]), Н. Фіголь («Історія видання першої щоденної україномовної газети Наддніпрянщини “Рада”» [7]). Авторству Н. Фіголь належить також дисертаційна робота «Євген Чикаленко та газета “Рада” у формуванні мови преси на початку ХХ ст.» [8]), в якій авторка вміло дослідила функціональний та мовний аспекти цього надзвичайно цінного для історії преси видання. Нині маємо також ще чимало наукових різножанрових досліджень, які характеризують змістове наповнення цієї щоденної газети, з’ясовують специфіку публіцистичного розкриття тем і проблем, що обговорювалися на її сторінках, вивчають журналістську майстерність авторів, які інтенсивно працювали над наповненням та удосконаленням її контенту. Однак проблема, якій присвячена наша публікація, дотепер не перебувала в полі зору дослідників.

Мета статті — здійснити проблемно-тематичний аналіз публікацій щоденної газети «Рада», які розкривали особливості функціонування й розвитку української мови на українських землях в умовах Російської імперії впродовж першого двадцятиліття ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Газета «Рада» — «політична, економічна і літературна», як було зазначено в підзаголовку, — насправді містила значно більшу кількість тематичних блоків, що свідчило про універсальність її змісту. Одним із потужних тематичних компонентів була культурницька проблематика, яка охоплювала проблеми науки, освіти, журналістики, театрального життя тощо. «Актуальними, на думку авторів щоденника, були проблеми української мови і правопису (постійні суперечки на цю тему М. Грушевський вважав «національним лихом» (Грушевський М. Про мову. 1907. № 6), української видавничої справи, питання ролі духівництва у національному відродженні, взаємин поколінь» — відзначала дослідниця О. Дроздовська [2, с. 121–122]. Мовна проблематика не сходила зі сторінок газети впродовж усіх років її виходу, що підтверджує уважне ставлення журналістів до цього питання. Тож корпус текстів, що розкривали цей тематичний компонент, постійно зростав, наповнюючись новими гранями обговорення важливої для українського соціуму проблеми.

Особливим тематичним напрямом висвітлення вказаної проблеми на сторінках газети був освітянський, а саме — створення народних шкіл з українською мовою навчання. Однією з перших публікацій цієї тематики стала стаття Д. Д. (Дмитро Дорошенко) «Українська мова в народніх школах» (1906. № 70). Автор відзначав, що українське суспільство почало активно допоминатися впровадження української

мови в шкільництво. Це поступово, на його думку, давало свої результати, оскільки міністерство освіти, «що більш 40 років так ревниво захищало народню школу на Україні од найменшої тіні українського елементу, тепер починає показувати натяки розумного погляду на справу». Відбулося це без огляду на категоричну думку «комітету міністрів», оголошену в серпні 1905 р., про те, що вивчення «малоросійського наречія» у школах є зайвим. Для організації якісного процесу «українізації» (саме так, за автором) Д. Д. окреслив низку кадрових і видавничих завдань для української спільноти. Однак його оптимізм щодо позитивного вирішення цієї проблеми був дочасним, що підтверджувала низка інших публікацій наступних років, які заторкували справи шкільництва.

«Хто ж обізветься за нас?» — ця редакційна стаття (1908. № 26) містила повідомлення про підготовлений до розгляду законопроект про викладання польської мови в низці семінарій на польських і литовських землях, що перебували на той час у складі Російської імперії. Загалом вітаючи такий крок, редакція (стаття анонімна) відзначала, що «Натерпівшись чи ненайбільше і ненайдужче проти всіх інших націй в Росії од національного гніту, і через це розуміючи і почуваючи дужче за інших тягар сього гніту не тільки на собі, а і на всіх інших, ми не можемо не вітати сього першого, навіть невеличкого проміннячка, що незабаром гляне у віконце чужої нам народньої школи». Однак при цьому було наголошено, що про запровадження до навчання рідної мови для українського населення Холмщини жодним чином не йшлося.

Згодом, у цей же рік, до обговорення в третій Державній думі було подано законопроект від понад 30 депутатів-українців про «націоналізацію народньої школи на Україні». У газеті опубліковано корпус матеріалів, в яких висловлювалися думки щодо запропонованих нововведень у навчання рідною мовою в школах. Автор статті «Законопроект про українську мову в народніх школах» (1908. № 46) Федір Матушевський відзначав, що ця тема постійно обговорювалася у газеті, журналісти ж уважно стежили за перебігом засідань, де розглядався проект, пов'язаний із націоналізацією шкільництва.

Стаття цього ж автора під назвою «З поводу законопроекта про українську мову в народніх школах» (1908. № 49) підтверджувала, що активну участь в обговоренні основних постулатів проекту брали й інші київські часописи, як-от «Кіевлянинь», «Новое Время», «Кіевские Вести», які по-різному ставилися до правової ініціативи українських депутатів третьої Думи. У ще в одній з цього приводу статті під такою ж назвою, що й попередня, Ф. Матушевський здійснив докладний аналіз законопроекту, вказав на його сильні й слабкі сторони, підкресливши, що на цьому документі «лежить тавро якоїсь непевності і боязкого оглядання на всі боки» (1908. № 51).

Відомий журналіст, письменник, громадський діяч Григорій Коваленко, беручи участь в обговоренні цієї важливої ініціативи українських депутатів, у статті «Українська мова і школа» (1908. № 121) відзначав, що законопроект негативно сприймали депутати, які сповідували цілком протилежні українству цінності, стверджуючи, що українська мова дуже близька до російської, тому не було жод-

ної, на їх переконання, необхідності впровадження її в шкільництво. «Багато вже на сторінках “Ради” давалося яскравих зразків тих трагічних і комічних непорозумінь, що виходять з цієї близькості», які відбувалися за іронічною формулою автора: «Ваша мова дуже близька і ви нам дуже рідні, а через те – нехай буде так, що ваше – то наше, і що наше, то наше. Радійте, що приобщаємо вас до своєї культури».

Поряд із цим матеріалом Г. Коваленка в «Раді» було вміщено ще одну публікацію під назвою «І сміх, і горе...» (1908. № 121). Мова йшла про каригідний судовий процес над українськими вчителями, які «ставляться прихильно до “красного письменства”». Суть справи зводилася до того, що поняття «красне письменство» («изыщная словесность») перекладач переклав як «произведения освободительного (красного) содержания», за що й постраждали вчителі як прихильники «освободительного» змісту. Ця ситуація вкотре заперечувала намагання прихильників «русского мира» довести, що української мови не існує, а «великороссъ отлично понимает малоросса и наоборот».

До речі, крім статті Г. Коваленка, в газеті було вміщено також низку інших публікацій, кожна з яких мала в назві компонент «українська мова», наприклад «Українська мова і наша інтелігенція», «Українська мова і школа», «Українська мова в родиннім життю» та ін. Зокрема, у статті цього ж автора під назвою «Українська мова і наша інтелігенція» (1908. № 236) наведено чимало аргументів не тільки щодо важливості вивчення і вдосконалення рідної мови, а й щодо потрібності її постійного використання. Особливу увагу автор спрямовував на доріст та необхідність навчання його українською мовою, наводячи приклад польських родин, що мешкали на Наддніпрянщині, які «не боялися вчити дітей своїх змалечку мови рідної, та й не чутно, щоб ті діти гірше наших вчилися по російських школах». Основний імператив автора «І нам соромно боятися!» не потребує докладних пояснень, адже не секрет, що українською мовою «наша інтелігенція» послуговувалася вкрай неохоче, що було зумовлено низкою відомих причин, які, до речі, нині також, як і понад сотню років тому, слугують недолугим аргументом проти використання української мови в Українській державі.

У ще в одній статті, опублікованій під тією ж назвою, що й попередня, — «Українська мова і наша інтелігенція» (1908. № 240), Г. Коваленко підтримав пропозицію Старого українця (Олександр Русов), висловлену в матеріалі «Як здійснити наш обов’язок» (1908. № 228), — запроваджувати для дітей приватні українські школи. Г. Коваленко вважав, що це завдання можна виконати, якщо, звісно, «не буде особливих перешкод з боку уряду». Ще один аспект, який заторкнув автор, відзначивши, що «Д[оброд]ій Старий Українець каже, що звичайно українці з селян соромляться своєї мови, що їм здається, ніби ми навіть зневажаємо їх і ображаємо, звертаючись до їх з українською мовою». Тож необхідно було віднаходити механізми подолання ретельно нав’язуваного українству комплексу меншовартості, що й намагалися робити журналісти «Ради».

Висвітлення проблем, основою яких було заперечення твердження про даремність впровадження української мови в навчальний процес, було одним із надважливих у журналістів «Ради», редакція якої неодноразово страждала через постійні

фінансові нестатки, що свідчило про незначну кількість передплатників. Проте виховувати свого — україномовного — читача в умовах жорсткого політичного тиску було вкрай складно. Учитель Іван Ластівка стверджував, що селянські діти, з якими йому доводилося працювати, не мали достатньої кількості читанок, інших підручників, художньої літератури рідною мовою: «Тяжко упевнитись, що в наших школах та їх бібліотеках забиті кілком двері од всього рідного, од рідного й живого слова, а ще тяжче бачити, що ці двері забивають свої ж братчики – славяне» (Селянські школярі і українська мова. 1910. № 73).

Водночас редакція газети неодноразово наводила приклади того, що в усіх сферах громадського, культурного, економічного життя все ж таки здійснювалася діяльна робота щодо впровадження й використання української мови. Зокрема, у статті Галіни Коваль «Агрономи про українську мову» (1912. № 119) підкреслювалося, що «Серед української агрономії і серед українських земських сфер давно вже ведеться глуха, уперта і потайна боротьба за українську мову. До громадської відомости тільки часами доходять через щоденну пресу неясні і неповні звістки, що от, напр., на якому небудь катеринославському з'їзді агрономів виникли “острые и страстные дебаты обь украинскомъ языке”, що київське земство “просять слушатели прочитать что-либо на родномъ языке”, що на Волині після гострих дебатів постановляють видавати земський хліборобський журнал на двох мовах». Саме тому в низці агресивно налаштованих до українства загалом і до мови зокрема часописах, таких, як-от «Кієвлянинъ», неодноразово йшла мова про «мазепинство в агрономії». Однак чимало інших видань, серед яких, як відзначала Г. Коваль, «найстаріший і найсолідніший» російський журнал «Вестникъ Сельскаго Хозяйства», підтримували прагнення українських агрономів використовувати рідну мову у своїй професійній діяльності, відзначаючи, що «за мову ведеться “острая и страстная борьба”, боротьба глуха і уперта», що свідчило про «величезне принципіальне і практичне значіння» цього питання.

У газеті вміщено також чимало повідомлень про ситуацію з викладанням рідної мови у провінції. Зокрема, в замітці «За українську мову» (1912. № 256) (рубрика «По Україні») йшла мова про те, що на Вінничині учні церковно-парафіяльних шкіл майже не розуміли російської мови, що суттєво перешкоджало засвоєнню знань. Таке повідомлення не було єдиним в газеті, оскільки багато кореспондентів інформували про проблеми учнів зі сприйняттям інформації російською мовою. Однією із пропозицій подолання цієї «хиби» була така, що російська мова повинна була викладатися лише після кількох років отримання знань українською мовою.

Важливе повідомлення для читачів містила замітка «Постанова жіночого з'їзду про українську мову», опублікована під рубрикою «Останні вiсти» (1913. № 5). У ній відзначено, що після доповіді Софії Русової ухвалено резолюцію про необхідність ввести навчання по школах на Україні українською мовою. До слова, журналіст повідомив, що участь у роботі з'їзду, який відбувався в Санкт-Петербурзі, взяло 1115 осіб, які й підтримали цю резолюцію.

Інформація про волинський з'їзд агрономів (З'їзди й українська мова. 1913. № 199) продемонструвала низкою прийнятих на ньому постанов необхідність ко-

ристування українською мовою при поширенні агрономічного знання. «Справедливість українських домагань сама по собі настільки очевидна, що проти їх здійснення трудно що-небудь сказати» — цілком зрозуміла репліка журналіста була підтверджена повідомленнями про результати обговорення мовного питання на інших фахових форумах. Зокрема, читачів інформовано про те, що, виступаючи на з'їзді епідеміологів «в справі боротьби з пошестями», знаний лікар Пилип Немоловський вніс пропозицію щодо затвердження української мови мовою навчання на курсах з гігієни, мовою навчальної літератури, мовою виставкових матеріалів тощо. «Рясні оплески», за свідченням журналіста, отримали слова лікаря про те, що мовне питання було тягарем «на грудях українського народу», який затримував і ускладнював його культурний і економічний розвиток. «Цей тягар перешкоджає українському народу, як найшвидче приєднатись до світової культури» (Українська мова і популяризація гігієничного знання. 1913. № 192).

Загалом, інформація про прийняті резолюції учасниками професійних форумів сприяла виробленню думки в суспільстві про те, що правове вирішення статусу української мови на Наддніпрянщині буде невдовзі вирішено. Однак анонімний автор статті «З'їзди й українська мова» (1913. № 199) наголошував: «Практичні наслідки «українських» постанов, ухвалених на наших з'їздах, можуть бути й не дуже великі, але велике їх моральне значіння. Коли одна за другою цілі групи людей практики й досвіду висловлюються так одностайно за скасування заборон з українського слова – значить, недалеко й остання година цих заборон».

Ще одна проблема, за якою уважно стежили журналісти газети, — скандально відома заява голови Державної думи М. Родзянка на засіданні 31 травня 1913 р., в якій, зокрема, на основі інспірованих виступів «гласних-селян», які «не розуміли» української мови, заперечувалося право на її функціонування. 13 червня 1913 р. в газеті було опубліковано «Отвертий лист до голови Державної Думи М. В. Родзянка» (1913. № 134), який написав Павло Чижевський відразу за опублікованою у пресі інформацією про засідання Державної думи і, відповідно, заяву Родзянка. Емоційно звертаючись до політика, П. Чижевський запитував: «Як могли Ви, Михайле Володимировичу, старий досвідчений землець, надати яку-небудь силу тим випадковим заявам скількох напівграмотних селян, які здобули собі довір'я швидче земських начальників, ніж народа? І як могли Ви взяти їх за аргументи при розв'язанні величезного вікового питання про права тридцяти мільйонного народу на рідну мову?!». Відзначимо, що проблема, яку обговорював П. Чижевський, зокрема функціонування української мови як самостійної, і донині не втратила своєї гостроти, актуальності і головно аргументаційності, і так само емоційно обговорюється в сучасних засобах масової комунікації.

Задля підсилення уваги до листа П. Чижевського редакція газети додала свій коментар, в якому навела видобуті журналістами деякі факти із життя М. Родзянка. Передовсім «нагадати варт панові Родзянкові, що він саме тоді був лідером народної партії на Катеринославщині, яка в своїй програмі ясно зазначила права усіх національностей на освіту», брав доволі активну участь «в українському рухові і може бути запідозрений навіть у “сепаратизмові”», зокрема, видавав «на земський

кошт» книги українською мовою: «збірник українських пісень, записаних проф. Яворницьким, метелик “про холеру” та пастирське послання єпископа Симеона».

Журналісти «Ради» пояснювали читачам «Значіння думських промов про українську справу» (1913. № 188), докладно висвітлюючи проблемні аспекти, пов'язані з цим питанням. Причина проста, — стверджували журналісти, оскільки до цього «ще ніколи в Державній Думі так багато не говорили про Україну і ніколи думські дебати не викликали такого голосного одгуку, як протести українських діячів та катеринославських селян». Газета пропонувала читачам ознайомитися також з уміщеними в інших виданнях статтями на цю ж тему Д. Донцова (Болотяні огні. Дзвін. 1913. Ч. 6), М. Грушевського (На українські теми. Українська дебата. Літературно-Науковий вістник. 1913. Ч. 7–8) та інших авторів.

Як відомо, з протестом проти антиукраїнської промови Родзянка в Державній думі виступили катеринославські селяни. Текст «Протесту катеринославських селян» було опубліковано в «Раді» 14 вересня 1913 р. (№ 211). «Ми, селяне повітів: катеринославського, новомосковського, павлоградського та олександровського на Катеринославщині, свідомі інтересів духовного життя усього українського народу, з обуренням висловлюємо свій протест супроти виступів Голови Державної Думи пана Родзянка. Насамперед пан Родзянко не має права втручатись до справ українського життя через те, що ми його рахуємо в гурті тих людей, які покинули свою мову і занехаяли інтереси українського народу: вони не знають нашого темного простого люду та його потреб, а також не беруть участі в культурному житті української національності, яка складається з свідомого селянства та інтелігенції, провадить боротьбу за пошарпаний безправієм темний люд».

Цей документ підписали майже 1800 осіб, оприлюднивши таким чином свої вимоги: «1) на Україні мовою освіти повинна бути нам рідна українська мова; 2) поширення прав нашої мови на вживання її в різних громадських установах; 3) право на вільний розвиток нашої літератури».

Під рубрикою «З газет та журналів», де зазвичай вміщувалися огляди статей з інших періодичних видань на актуальні теми, було опубліковано матеріал «Селяне про українську мову» (1913. № 233). У ньому було передано зміст публікації часопису «Отклики Кавказа» (Армавір), де не тільки було надруковано «Протест катеринославських селян», а й подано редакційний коментар. Зокрема, наголошено, що читачі знають зміст «антиукраїнських промов голови Держ. Думи п. Родзянки й К-о.», а також наголошено на обуренні цим змістом «громадянства, як українського так і неукраїнського». При цьому зазначено, що ще до появи цього документа відбувалися протести «інтелігентів, з якими звичайно не рахуються», а також підтримано прагнення українців вільно послуговуватися на рідній землі рідною мовою.

Висновки. Загалом, у щоденній газеті «Рада» зафіксовано значну кількість публікацій, присвячених проблемам функціонування української мови на українських землях, що перебували у складі Російської імперії. Мовна проблематика не сходила зі сторінок газети впродовж усіх років її виходу, що підтверджує уважне ставлення журналістів до цього питання Журналістські матеріали містили значну кіль-

кість свідчень активності українства щодо надання правового статусу рідній мові, узаконення їхніх прав на її широке використання. Корпус текстів, що розкривали цей тематичний компонент, постійно зростав, наповнюючись новими гранями обговорення важливої для українського соціуму проблеми.

Аналіз і осмислення журналістських текстів сприяє не тільки розумінню потуг українства у боротьбі за мовні права в перші десятиліття ХХ ст., що є цінним джерелом вивчення суспільного резонансу, а й розкриває особливості організації інформаційного висвітлення цієї важливої для українського соціуму в історичному ракурсі та значущої для сьогодення проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Ю. Євген Чикаленко – видавець першої україномовної газети «Рада». *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ, 2014. Вип. 18. С. 497–512.
2. Дроздовська О. Рада. *Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст.* Т. 3: 1906–1910 рр. Львів, 2011. С. 118–123.
3. Дроздовська О. Українське театральне життя на сторінках київського щоденника «Рада» (за матеріалами 1906–1914 рр.). *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. Львів, 2004. Вип. 12. С. 221–234.
4. Кобинець А. Фейлетон на шпальтах щоденника «Громадська думка» / «Рада». *Образ*. 2006. Вип. 7. С. 66–77;
5. Крупський І. Українська щоденна газета Наддніпрянщини «Рада» (1906–1914 рр.): типологічна характеристика видання, проблематика газетно-публіцистичних виступів. *Вісник Львівського університету*. Журналістика. Львів, 2004. Вип. 25. С. 231–239.
6. Опанащук П. Газета «Рада» як осередок українського національно-культурного руху (1906–1914 рр.). *Наукові записки з української історії*. Тернопіль, 2008. Вип. 24. С. 26–31.
7. Фіголь Н. Історія видання першої щоденної україномовної газети Наддніпрянщини «Рада». *Поліграфія та видавнича справа*. 2005. № 42. С. 54–63.
8. Фіголь Н. Євген Чикаленко та газета «Рада» у формуванні мови преси на початку ХХ ст.: автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 2006. 20 с.

REFERENCES

1. Boiko, Yu. (2014). Yevhen Chykalenko – vydavets pershoi ukrainomovnoi hazety «Rada»: Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy, 18, 497–512 (in Ukrainian).
2. Drozdovska, O. (2011). Rada: Ukrainiska presa v Ukraini ta sviti XIX–XX st., 3 : 1906–1910. Lviv, 118–123 (in Ukrainian).
3. Drozdovska, O. (2004). Ukrainiske teatralne zhyttia na storinkakh kyivskoho shchodennyka «Rada» (za materialamy 1906–1914 rr.): Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho tsentru periodyky, 12, 221–234 (in Ukrainian).
4. Kobynets, A. (2006). Feileton na shpaltakh shchodennyka «Hromadska dumka» / «Rada»: Obraz, 7, 66–77 (in Ukrainian).
5. Krupskiy, I. (2004). Ukrainiska shchodenna hazeta Naddiprianshchyny «Rada» (1906–1914 rr.): typolohichna kharakterystyka vydannia, problematyka hazetno-publitsystychnykh vystupiv: Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Zhurnalistyka, 25, 231–239 (in Ukrainian).

6. Opanashchuk, P. (2008). «Hazeta «Rada» yak osередok ukrainskoho natsionalno-kulturnoho rukhu (1906–1914 rr.): Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii. Ternopil, 24, 26–31 (in Ukrainian).
7. Fihol, N. (2005). Istoriia vydannia pershoi shchodennoi ukrainomovnoi hazety Naddniproianshchyny «Rada»: Polihrafiia ta vydavnycha sprava, 42, 54–63 (in Ukrainian).
8. Fihol, N. (2006). Yevhen Chykalenko ta hazeta «Rada» u formuvanni movy presy na pochatku XX st. : avtoref. dys... kand. filol. Nauk : 10.01.08. Kyiv (in Ukrainian).

doi: 10.32403/0554-4866-2021-1-81-148-157

FUNCTIONING OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AS AN INFORMATION REASON IN THE “RADA” NEWSPAPER (1906–1914)

L. I. Silevych

*Ivano-Frankivsk National Medical University,
2, Halytska St., Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine
liliya_sil@i.ua*

The paper examines the coverage of the Ukrainian language issue in the daily newspaper “Rada” published in Kyiv in 1906-1914. The publications revealing the Ukrainian language usage in the Dnipro region and its legal support are analysed. The features of journalistic discussion of the problems related to the functioning of the native language of Ukrainians in social, political, professional and family spheres are outlined.

The author highlights journalistic approaches to the coverage of discussions held at the governmental level about the bill on the use of the Ukrainian language in education, particularly in public schools as well as identifies the genres used for presenting this information (message, analytical/polemical article, commentary, review). The author has noted a significant number of publications containing words “Ukrainian language” and such phrases as “Ukrainian language and our intelligentsia”, “Ukrainian language and school”, “Ukrainian language in family life” etc. which attracted the audience’s attention to the problem. The newspaper precisely described the running of congresses of various professional fields’ workers as epidemiologists, agricultural workers and others which took place in Kyiv, Vinnytsia and other Ukrainian cities, as well as their resolutions concerning the introduction of the Ukrainian language. The statement of M. Rodzianko, the Chairman of the State Duma, at a meeting on May 31, 1913 in which he categorically denied the existence of the Ukrainian language and its official right to function was much discussed in the newspaper, especially the statesment’s perception in society. Public resonance after “Yekaterynoslav Peasants’ Protest” caused by M. Rodzianko’s statement was actively covered in the Rada newspaper.

Thus, the language issue was described as a permanent topic on the pages of the Rada newspaper during all the years of its publication. It confirms the high attention of journalists to this problem. Moreover, the number of articles was constantly increasing,

emphasizing the new aspects in discussion of this issue for Ukrainian society. It determines the importance of continuing the study in the future as significant for historical perspective and for today.

Keywords: *Rada newspaper; journalism, problem-thematic features, Ukrainian language, news opportunity.*

Стаття надійшла до редакції: 07.04.2021.

Received: 07.04.2021.